

Η Κληρονομιά της Florence Nightingale

Roger Watson

The Legacy of Florence Nightingale

*PhD, RN, FAAN, Professor of Nursing,
Editor-in-Chief, Journal of Clinical Nursing,
University of Sheffield, Sheffield,
Ηνωμένο Βασίλειο*

Έχουν περάσει 100 χρόνια από το θάνατο της Florence Nightingale και λίγες ημέρες πριν από τη συγγραφή του παρόντος άρθρου επισκέφθηκα το Λονδίνο και έδειξα στη μικρότερη κόρη μου το Νοσοκομείο St Thomas στο Λονδίνο, όπου, παρεμπιπτόντως, εκεί είχε γεννηθεί και η μεγαλύτερή μου κόρη, πριν από 25 χρόνια.

Το Νοσοκομείο St Thomas είναι πασίγνωστο, αφού πρόκειται για το μέρος εκείνο όπου η Florence Nightingale ίδρυσε την πρώτη Σχολή Νοσηλευτικής το 1860. Σήμερα, εκεί στεγάζεται επίσης ένα περίτεχνο μουσείο που αναφέρεται στη ζωή και το έργο της.

Πολλά έχουν αλλάξει από τότε που η Florence Nightingale είδε να αποδίδουν καρπούς οι στόχοι της αναφορικά με την εκπαίδευση κυριών της αστικής τάξης στην τέχνη και την επιστήμη της Νοσηλευτικής, θέτοντας σε εφαρμογή πολλά από αυτά που είχε μάθει στον Κριμαϊκό Πόλεμο κατά την προηγούμενη δεκαετία. Σήμερα, πολλοί νοσηλευτές είναι γένους αρσενικού και φυσικά δεν έχουμε ιδέα για τον τρόπο που δυνητικά θα αντιδρούσε σε μια τέτοιου είδους εξέλιξη η Florence. Η Νοσηλευτική, στις περισσότερες χώρες του κόσμου, σήμερα είναι ένα καταχωρημένο επάγγελμα. Η Florence δεν έκανε κάτι για να προωθήσει αυτή την πτυχή της εργασίας μας, όπου, ως επί το πλείστον, στη Μεγάλη Βρετανία, ανατέθηκε σε άλλες νοσηλεύτριες, όπως είναι η Ethel Bedford-Fenwick.

Σήμερα, η εκπαίδευση των νοσηλευτών που ελάμβανε χώρα στις Σχολές Νοσηλευτικής του Νοσοκομείου, σε μεγάλο βαθμό, έχει μεταφερθεί στα πανεπιστήμια. Εντούτοις, και πάλι δεν μπορεί να υπάρξει κάποια μαρτυρία ότι η συγκεκριμένη κίνηση θα είχε επιδοκιμαστεί από την ίδια τη Florence.

Παρόλα αυτά, η επιρροή αυτής της βαθύτατα ευυπόληπτης και εντονότατα ανήσυχης γυναίκας είναι προφανής και από αυτή την επίδραση βρίσκω ίχνη της σχεδόν οπουδήποτε κι αν ταξιδέψω. Το ενδιαφέρον για αυτήν είναι διάχυτο και σχεδόν παντού, όπου πηγαίνω για επαγγελματικούς λόγους προβάλλεται και κάποιο κομμάτι της κληρονομιάς της. Για παράδειγμα, το Πανεπιστήμιο του Εδιμβούργου, το οποίο επισκέπτομαι συχνά, περιέχει ένα από τα μεγαλύτερα αρχεία των εγγράφων της. Το King's College στο Λονδίνο έχει ένα γραφείο το οποίο ανήκε στη Florence ενώ το Royal College of Surgeons που βρίσκεται στην Ιρλανδία έχει μια αξιοσέβαστη συλλογή από έγγραφά της. Στη Σχολή όπου βρίσκομαι στο Sheffield, υπάρχει ένας μεγάλος πίνακας της Florence στην είσοδο υποδοχής. Η προτομή της υπάρχει στην αίθουσα συνεδριάσεων

Υπεύθυνος αλληλογραφίας:

Roger Watson
Professor of Nursing
Editor-in-Chief
Journal of Clinical Nursing
University of Sheffield
Sheffield
United Kingdom
e-mail: roger.watson@sheffield.ac.uk

της Πολυτεχνικής Σχολής του Hong Kong, ενώ μια ταπετσαρία όπου απεικονίζεται με τη διάσημη λάμπα της βρίσκεται στον προθάλαμο της Σχολής Νοσηλευτικής στο Εθνικό Πανεπιστήμιο Yang-Ming στην Ταϊpei, Taiwan. Το Διεθνές Συμβούλιο Νοσηλευτών χρησιμοποιεί τη λάμπα ως σύμβολό του, όπως άλλωστε τη χρησιμοποιούν και πολλές άλλες οργανώσεις νοσηλευτών. Επίσης, συνάντησα παρόμοια «κειμήλια» στην Ισπανία, στην Ιταλία, στις ΗΠΑ και την Αυστραλία. Είχα το προνόμιο να επισκεφθώ τους χώρους της Florence στο Scutari και να περπατήσω στους διαδρόμους –σήμερα αποτελεί τμήμα του Τουρκικού Στρατηγείου Πρώτης Στρατιάς– όπου είχαν τοποθετηθεί οι τραυματίες από τον Κριμαϊκό Πόλεμο και να επισκεφθώ τις αίθουσες που έχουν θέα προς τη χερσόνησο του Scutari. Λόγω των πολλών πινάκων που αναφέρονται στο έργο της κατά τη χρονική εκείνη περίοδο, οι συγκεκριμένοι διάδρομοι είναι άμεσα αναγνωρίσιμοι.

Οι εν λόγω επισημάνσεις, καθώς και η εκατονταετηρίδα που διανύουμε από το θάνατό της με εμπνέουν να στρέψω τη σκέψη μου στην κληρονομιά της Florence Nightingale. Ειδικότερα, γιατί αυτή η γυναίκα που δεν έφυγε ποτέ από την Ευρώπη και παρέμεινε στο κρεβάτι της για ένα μεγάλο μέρος της μετέπειτα ζωής της, παραμένει ηγέτης-σύμβολο της Νοσηλευτικής, σε όλο τον κόσμο; Πρόκειται για μια γυναίκα που πέτυχε πολλά στην ανδροκρατούμενη κοινωνία της βικτοριανής Βρετανίας και από αυτή την άποψη και μόνο ήταν αξιοθαύμαστη. Αξιοποίησε τα στοιχεία που συνέλεξε κατά τη διάρκεια της νοσηλείας των τραυματιών του Κριμαϊκού Πολέμου προκειμένου να πείσει τους πολιτικούς αναφορικά με την αναγκαιότητα καλύτερης δημόσιας υγείας –από αυτή την άποψη, θεωρείται πρωτοπόρος της Στατιστικής. Καθιέρωσε ένα σύστημα προετοιμασίας των νοσηλευτών, κατάλοιπα του οποίου μπορεί να εντοπίσει κάποιος στα εκπαιδευτικά προγράμματα ανά τον κόσμο. Ωστόσο, θεωρώ ότι είναι δύσκολο να γίνει κατανοητή η σχέση της με κουλτούρες

που διαφέρουν αρκετά από την ευρωπαϊκή, όπως π.χ. είναι η κουλτούρα των Κινέζων.

Δεν έχω ολοκληρωμένη απάντηση στο ερώτημα που θέτω σχετικά με την υπεροχή της, εκτός από τον αγώνα της ενάντια στις αντιξοότητες, καθώς και την εργασία σε πολύ δύσκολες συνθήκες, γεγονότα με τα οποία πολλοί νοσηλευτές, ανά τον κόσμο, θα ταυτιστούν εύκολα. Όπως γνωρίζουμε, η Florence Nightingale έχει αναγνωριστεί ως η ιδρυτής της σύγχρονης Νοσηλευτικής. Ωστόσο, εκτός από τους ιδρυτές των θρησκειών και των αιρέσεων, σπάνια έχουν άλλους ιδρυτές σε τέτοια υπόληψη και εκτίμηση. Ο ανοσολόγος Edward Jenner, ιδρυτής των σύγχρονων εμβολιασμών, ο οποίος βάσιμα έσωσε πολλές περισσότερες ζωές απ' ό,τι το έργο της Florence Nightingale δεν «λατρεύεται» τόσο.

Η Florence Nightingale μεταξύ των νοσηλευτών έχει τους επικριτές της, με την αιτιολογία ότι επέτρεψε και μάλιστα παρότρυνε την ιατρική κυριαρχία στο επάγγελμά μας –ένα τμήμα της κληρονομιάς της που εξακολουθεί να υφίσταται– και ότι παρακίνησε μόνο γυναίκες και μάλιστα ένα συγκεκριμένο είδος γυναικών να γίνουν νοσηλεύτριες. Η κληρονομιά της –έως σχετικά πρόσφατα– είχε επισκιάσει τη συμβολή των άλλων πρωτοπόρων, όπως είναι η Mary Seacole που επίσης εργάστηκε στην Κριμαία και η οποία είχε τους δικούς της οπαδούς. Συμμερίζομαι κάποια από αυτά τα θέματα, αλλά θα ήταν ακόμη πιο παράλογο, αν, στην απίθανη περίπτωση, η σύγχρονη Νοσηλευτική έχανε την επαφή με τη Florence Nightingale. Το γεγονός ότι η ίδια είναι εικονική και συμπαγής σε ένα επάγγελμα, το οποίο έχει πολλές διαφορές στην πρακτική του εφαρμογή, στον τρόπο διαχείρισής του, καθώς και στις συνθήκες κάτω από τις οποίες ασκείται σε όλο τον κόσμο είναι αρκετά για να με πείσουν ότι –ανεξάρτητα από τους λόγους που εκτιμάται βαθιά– χωρίς αυτή θα αποτελούσαμε μια λιγότερο ισχυρή δύναμη ως προς τη βελτίωση της υγείας των λαών, την περίθαλψη των ασθενών και των ετοιμοθάνατων στην Ευρώπη και διεθνώς.

The Legacy of Florence Nightingale

Roger Watson

Η Κληρονομιά της Florence Nightingale

*PhD, RN, FAAN, Professor of Nursing,
Editor-in-Chief, Journal of Clinical Nursing,
University of Sheffield, Sheffield,
United Kingdom*

It is 100 years since the death of Florence Nightingale and a few days before writing this editorial I visited London and showed my youngest daughter St Thomas' Hospital, London where, incidentally, my oldest daughter was born – 25 years ago. St Thomas' Hospital is famous as the place where Florence Nightingale established her first school of nursing in 1860 and it now also houses a very fine museum devoted to her life and work.

Much has changed since Florence Nightingale saw the fruition of her plans to educate middle class ladies in the art and science of nursing, implementing a great deal of what she had learned in the Crimean war in the previous decade. Many nurses are now men and we have no idea how Florence would have reacted to that. Nursing, in most countries of the world, is now a registered profession; Florence did nothing to promote this aspect of our work, which was mostly left, in Britain, to others such as Ethel Bedford-Fenwick. Education of nurses has now largely moved out of hospital schools of nursing to universities and, again, there is no evidence that this is something she would have approved of.

Nevertheless, the influence of this highly respected, greatly feared and – if some sources are to be believed – deeply flawed woman, is profound, and I see evidence of this almost everywhere I travel. Interest in her is widespread and almost every place I visit professionally has some part of her legacy to demonstrate. For example, the University of Edinburgh, which I visit regularly, contains one of the largest archives of her papers; King's College, London has a desk that belonged to her and the Royal College of Surgeons in Ireland has a respectable collection of her papers. My own school in Sheffield, UK has a large picture of Florence in our reception area; there is a bust of her in a conference room in Hong Kong Polytechnic University, Hong Kong, and a tapestry depicting her with her famous lamp in the foyer of the School of Nursing in National Yang-Ming University in Taipei, Taiwan. The International Council of Nurses uses the lamp as its symbol, as do many nursing organizations. I have also encountered such 'relics' in Spain, Italy, the USA and Australia. I have had the privilege of visiting Florence's rooms in Scutari and walking the corridors – now part of the Turkish 1st Army Headquarters – where the wounded from the Crimean War were placed, and visiting her rooms overlooking the Scutari peninsula. From the many portraits of her at work from that period, these corridors are instantly recognizable.

These observations, and the current centenary of her death, prompt me to

Corresponding author:

Roger Watson
Professor of Nursing
Editor-in-Chief
Journal of Clinical Nursing
University of Sheffield
Sheffield
United Kingdom
e-mail: roger.watson@sheffield.ac.uk

reflect on the legacy of Florence Nightingale; especially on why this woman, who never left Europe and who remained in her bed for a large part of her later life, remains so prominent in nursing across the world. She was a woman who achieved much in the male dominated society of Victorian Britain and in this respect alone, she was remarkable. She used facts to win arguments and famously she made use of numbers in relation to diseases to convince politicians of the need for better public health – in that sense, she was a pioneer of statistics. She established a system for preparing nurses, remnants of which can be seen in training and educational programmes across the world today. However, I do find it hard to see her relevance in cultures which are very different from European culture, for example in Chinese culture.

I have no comprehensive answer to the question I pose regarding her prominence, other than her struggle against adversity and opposition, and working in very difficult circumstances; things with which a great many nurses across the world will easily identify. Being identified as the founder of modern nursing is also an important aspect of Florence Nightingale. However, apart from the founders of religions and sects, other founders are rarely held in such

reverence and celebrated so widely; immunologists do not 'worship' in the same way Edward Jenner, the founder of modern vaccination which has, arguably, saved many more lives than the work of Florence Nightingale.

Florence Nightingale has her detractors among nurses on the grounds that she allowed and even encouraged medical domination of the profession – one part of her legacy that persists – and that she encouraged only women and a particular kind of woman to become nurses. Her legacy had – until relatively recently – eclipsed the contribution of other pioneers such as Mary Seacole, who also worked in the Crimea and who has her own followers. I share some of these concerns but would be even more concerned if, in the unlikely event, modern nursing were to lose contact with Florence Nightingale. The very fact that she is iconic and uniting across a profession which has many differences in its practices, policies and the situations in which it is practised across the world is enough to convince me that – whatever the reasons she is held in such esteem – we would be a less powerful force for the improvement of the health of nations and the care of the sick and dying in Europe and internationally, without her.